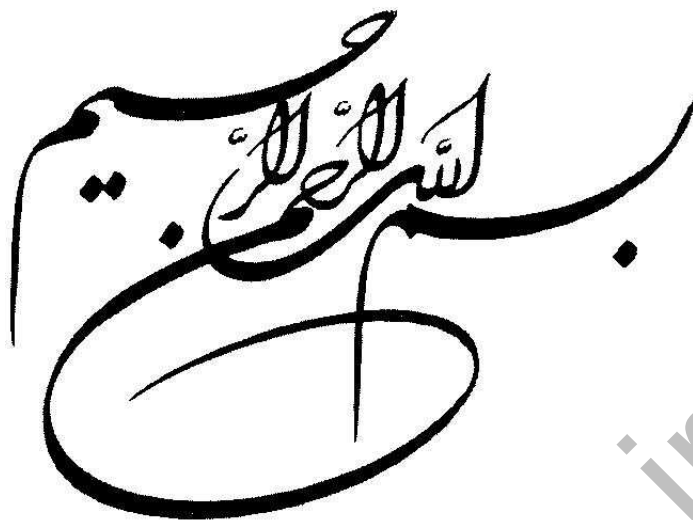

اندنظار بشر از دین

مولف:

پریناز اسبلی (مهاجرانی)

سرشناسه : اسبلی، پریناز، ۱۳۶۲

عنوان و نام پدیدآور : انتظار بشر از دین / مولف: پریناز اسبلی مهاجرانی

مشخصات نشر : تهران، انتشارات آدنا، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری : ۳۲۷ ص.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۶۶-۵۶-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع : اسلام - بررسی و شناخت

موضوع : Islam - study and teaching

موضوع : دین - فلسفه

رده بندی کنگره : ۱۱ BP / الف ۴۳۲ الف ۸ ۱۳۹۷

رده بندی دیویی : ۲۹۷

شماره کتابشناسی : ۵۳۸۸۶ ی : ۹

انتشارات : آدنا

نام کتاب : انتظار بشر از دین

مولف : پریناز اسبلی (مهاجرانی)

طراح جلد: ابراهیم علایی

چاپ اول : ۱۳۹۸

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۶۶-۵۶-۴

تعداد : ۵۰۰ جلد

بهاء : ۴۵۰۰۰ تومان

تلفن های مرکزی پخش و ارسال به سراسر کشور : ۰۹۳۸۳۵۰۷۹۱۶

مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه تهران، بین دوازده فروردین و دوازده اردیبهشت، پلاک ۱۳۲۰، ط

این اثر مشمول قانون بند ۵ ماده ۲۳ حمایت از مولفان و مصنفان و جرایم رایانه ای است. هرگونه استفاده اعم از بازنویسی، استفاده از سوالات و پاسخ ها، دست نویس، کپی برداری، الکترونیکی و آپلود آن روی اینترنت و مواردی که استفاده مادی و معنوی شود مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت. حق چاپ و نشر محفوظ می باشد.

صفحه	عنوان
۸	مقدمه
۱۰	بخش اول جامعیت دین
۱۰	منظور از جامعیت
۱۱	جامعیت در فقه و اصول
۱۱	دیدگاه حداکثری نسبت به جامعیت دین
۱۲	دیدگاه حداقلی به جامعیت دین
۱۳	دیدگاه معتدل و نظریه مختار
۱۵	جهانی بودن دین خاتم و جامعیت آن
۱۵	جاودانگی دین خاتم و جامعیت آن
۱۶	اصل خاتمیت دلیل بر جامعیت
۱۷	توضیحی در باب خاتمیت
۱۸	قاعدهٔ خلق واقع از حکم
۱۹	جامعیت در علم کلام
۱۹	کمال دین
۲۱	کمال دین دیدگاه دکترسروش
۲۴	دیدگاه مهندس بازرگان به کمال دین
۲۹	دیدگاه امام خمینی به کمال دین
۳۰	انتظار از دین
۳۱	جامعیت از نگاه قرآن
۳۲	دیدگاه علامه طباطبایی به جامعیت قرآن
۳۸	دلیل عقلی بر جامعیت
۳۹	مفسرین و جامعیت
۴۲	مفسرین قرن هفتم به بعد
۴۸	جامعیت و علوم قرآن
۴۹	عامل گرایش به اشتغال قرآن بر علوم
۵۱	جامعیت دین اسلام از منظر استاد مطهری
۵۳	هدف بعثت انبیا از دیدگاه استاد مطهری (دیدگاه جامع نگر)
۵۷	بخش دوم: تبیین انتظاربشرازدین ازراه فطرت شناسی
۵۸	تعریف لفظی فطرت

۵۸	تعریف حقیقی فطرت
۵۹	تفاوت طبیعت، غریزه و فطرت
۶۰	ویژگی های فطرت
۶۳	فطره ، صبغة ، حنیف
۶۵	معنای حنیف
۶۵	فطری بودن دین و اعتقاد به خدا
۶۷	راه‌های اثبات فطری بودن دین و گرایش به خدا
۷۲	بخش سوم: قلمرو دین
۷۲	قلمرو دین
۷۵	متکلمان اسلامی
۷۶	متکلمان اهل سنت
۷۷	رویکرد برون دینی در طبیعت
۷۸	رسالت دین در الهیات مدرسه
۷۹	رسالت دین در الهیات رئسانس
۸۵	نقش انبیا و پیشوایان دین
۸۹	قلمرو دین و فطرت
۹۴	فطری بودن توحید
۹۵	فطری بودن معاد
۹۶	عرفی شدن دین
۹۸	عقلانی شدن باورها
۱۰۰	ایمان به امور غیبی
۱۰۰	عقلایی شدن احکام رفتاری
۱۰۲	عرفی شدن دین نفی دین است
۱۰۳	عرفی شدن فقه یا سپری شدن عمر دین
۱۰۴	بیعت العدل جدید
۱۰۶	بخش چهارم: فواید و ثمرات بحث دین
۱۰۶	شناخت نیازهای واقعی
۱۰۶	تأیید اموری که عقل مستقلاً آن را ادراک می‌کند
۱۰۶	استفاده حکم در مواردی که عقل مستقلاً آن‌ها را ادراک نمی‌کند
۱۰۶	ازاله خوف و زایل شدن ترس
۱۰۷	رفع نیاز انسان در شناخت حسن و قبح افعال و اشیاء
۱۰۷	رفع نیاز انسان در شناخت اشیاء سودمند و زیان‌مند

۱۰۷	حفظ نوع انسانی
۱۰۷	تربیت و تکمیل انسان‌ها به حسب استعدادهای آن‌ها
۱۰۸	تعلیم صنایع و فنون سودمند
۱۰۸	تعلیم اخلاق و سیاسات
۱۰۸	آگاه کردن بشر به ثواب و عقاب اعمال به منظور مشمول لطف خدا شدن
۱۰۸	معرفی انسان کامل به عنوان قلب عالم هستی
۱۰۸	همبستگی اجتماعی
۱۰۹	معنابخشی به زندگی
۱۰۹	راهنمایی برای جهت مطمئن زیستن
۱۱۰	پاسخ به سئوالات تنهایی
۱۱۱	دین و تمدن
۱۱۳	بخش پنجم: از غار و بار
۱۱۳	انتظار
۱۱۳	انتظارات اصلی و انتظارات فرعی
۱۱۴	انسان و حقیقت او
۱۱۵	تبیین
۱۲۱	انتظار انسان از دین
۱۲۳	بخش ششم: دین و سیاست
۱۲۳	دین و سیاست
۱۲۴	تعریف‌های گوناگون درباره سیاست
۱۲۵	تلقی امام خمینی از «سیاست»
۱۲۷	تمایز بین سیاست دینی و دین سیاسی
۱۲۸	دلایل امام خمینی در زمینه مفهوم سیاست اسلامی
۱۲۸	ماهیت دستورات و احکام دینی
۱۲۹	منش رهبران
۱۲۹	اهتمام دین به اجرای احکام
۱۲۹	سکولاریسم نقدنظر دکتر سروش
۱۲۹	نظریه‌ی حکومت دینی
۱۳۰	دین در عرصه‌ی حکومت
۱۳۰	آسیب‌شناسی
۱۳۰	حکومت دینی تحقق یافته در جوامع بشری
۱۳۰	اسلام و دموکراسی

۱۳۶	اشرافیت دین نقد و نظر مهندس بازرگان
۱۳۷	نگرش به دین
۱۳۹	فهم اجتماعی از دین
۱۴۱	دین و سیاست
۱۴۴	اشراف دین بر سیاست
۱۴۹	بخش هفتم: نسبت دین با ایدئولوژی
۱۴۹	تعریف ایدئولوژی
۱۵۳	دکتر شریعتی و طرح هندسه مکتب
۱۵۳	ویژگیهای ایدئولوژی
۱۵۶	استاد مطهری و ایدئولوژی دینی
۱۵۹	دکتر سروش رابد: ژیک کردن دین
۱۶۲	اوصاف ایدئولوژی
۱۶۳	نقد و بررسی ویژگیهای نفتگان ایدئولوژی
۱۶۶	آیا دین ایدئولوژی شدنی نیست
۱۷۰	اشکالات ایدئولوژیک کردن دین
۱۷۲	بخش هشتم: قلمرو دین در جهان شناسی
۱۷۲	آفرینش جهان در قرآن
۱۷۷	آفرینش جهان در نهج البلاغه
۱۸۲	هدفمندی آفرینش از دیدگاه علامه محمد تقی جعفری
۱۹۳	ویژگی موجودات
۱۹۸	روح
۲۱۱	ملائکه
۲۱۴	جن
۲۱۵	گیاه و نبات
۲۱۶	حیوانات
۲۱۸	جامدات
۲۲۲	انسان
۲۲۵	هدف از آفرینش انسان از دیدگاه آیت الله مصباح یزدی
۲۳۵	بخش نهم: نیازهای بشر
۲۳۵	نیازهای مادی انسان از دیدقرآن و حدیث
۲۴۹	نیازهای معنوی از دیدقرآن و احادیث
۲۵۵	راههای رسیدن به سعادت و برآوردن نیازهای بشر

۲۸۵	بخش دهم: یک اشتباه یا توطئه بزرگ
۲۸۶	زوایای اجتماعی اسلام
۲۸۸	فهرستی از مسائل اجتماعی اسلام
۲۹۱	امور اجتماعی
۲۹۹	قرآن و امور نظامی
۳۰۱	قرآن و اخلاق اجتماعی
۳۰۶	سیاست
۳۱۴	دیدگاه مولف درباره انتظار بشر از دین

www.ketab.ir

یکی از مهمترین مسائلی که اندیشه دینی در جهان معاصر با آن مواجه است، مسئله انتظار بشر از دین است. بدین صورت که دلایل نیاز انسان به دین چیست؟ چه نیاز یا نیازهایی انسان را به دین سوق می‌دهد؟ چرا انسان به دین روی می‌آورد؟ انسان چه نقض یا کمبودی را در خویش می‌یابد که غیر دین نمی‌تواند آن نیاز را برآورده سازد؟ آیا دین برای تامین همه نیازهای انسان آمده است یا برخی امور به عقل و علم بشری واگذار شده است؟ آیا همه امور دینی شدنی هستند یا این که برخی امور دینی شدنی نیستند، آیا دین فقط اصول ارزشی را بیان می‌کند یا اصول علمی را نیز بیان می‌کند؟ آیا دین برای مدیریت و سامان به امور دنیوی و برنامه ریزی اجتماعی نیز برنامه دارد همانطور که برای زندگی معنوی و اخروی انسان برنامه دارد یا خیر؟ آیا دین فقط احکام حلال و حرام یا احکام تکلیفی و وضعی را بیان می‌کند یا درباره اخلاق و چگونگی، راهنمایی و تنظیم احساسات نیز برنامه دارد؟ و اگر درباره همه اموری که بشر با آن ارتباط دارد پیام، برنامه دارد، اگر روزی جامعه رشد علمی و عقلی بیابد و در اثر پیشرفت عقلی و علمی به بسیاری از نیازهای خود، سخن، نیازهای بشر از آن بخش منتفی خواهد شد و در این امور باید به علم و عقل بشری مراجعه کند و بسیاری از مسائل دیگر که تحت عنوان انتظاربشر از دین مطرح و قابل بررسی است.

کتاب فوق به بررسی یکی از موضوعهای مهم فلسفه دین و کلام می‌پردازد انتظاربشر از دین در دو قرن اخیر در جهان غرب، کلام جدید و فلسفه دین به مثابه انتظار بشر از دین پرداختند و این مبحث را مطرح کردند که ادیان در جهان معاصر، چه نیازهایی از نیاز بشر پاسخگو می‌باشند. این بحث دچار تحولات عمیقی شد تا اینکه در دین اسلام هم بطور خاص مطرح گردید. البته اینکه این بحث در اسلام در چه زمانی پدید آمد محل اختلاف مورخین و اندیشمندان دینی است. البته ای معتقدند تبیین این مساله که دین، به ویژه اسلام قرار است پاسخگوی کدامیک از نیازهای انسان باشد را ابتدا امام محمد غزالی در اسلام مطرح کرد و عده ای هم این نظر را به زمان ظهور شیعیان در اسلام برمی‌گردانند و معتقدند در کلام ائمه اطهار (ع) این مساله تبیین شده است. در زمان معاصر بویژه در ایران شاید بتوان گفت که این نظریه را اندیشمندانی همچون اقبال لاهوری (پاکستانی) جستجو کرد. اما مشخصاً میتوان گفت که این نظریه را در ایران معاصر پس از انقلاب مطرح کرد دکتر سروش دانست. ایشان نظریه دین اقبال را دین اکثری را در کتاب بسط تجربه نبوی مطرح کردند.

در کتاب پیش رو به دیدگاه های صاحبان نظر در این حوزه خواهیم پرداخت و اشاره ای به حضور دین در عرصه سیاست و بررسی نسبت دین با ایدئولوژی خواهیم پرداخت. در این اثر سعی شده تا سوال بشروانتظاربشر از دین مورد بررسی همه جانبه قرار گیرد و برای بررسی این موضوع نیز بایدها و راه های دین، انتظار و بشر به دقت تحلیل شود توضیح این که ما آدمیان اگر بخواهیم بین دین داری و خردورزی (خصوصاً خردورزی جدید) جمع کنیم با پرسش هایی از این دست مواجه می شویم.

اساساً فهم متون، به خصوص متون دینی که از سنخ (معناکاو) است چگونه حاصل می شود؟ آیا می توان ادعا کرد که فهم آدمیان از هر متنی، از جمله متون دینی، مسبوق به انتظاراتی (و به عبارتی،

پیش فهم ها و پیش داوری هایی) اند که از آن متون دارند؟ آیا می توان مدعی شد که به لحاظ تاریخی، صورت بندی متفکران مسلمان از آموزه های دینی تحت تأثیر فهم قبلی آنان از جهان، انسان و چگونگی انتظارات آنان از دین بوده است؟ این دو سؤال از این جهت از نگاه خردورزی جدید اهمیت یافته است که اولاً، چگونگی فهم و تفسیر پدیده های انسانی - به عنوان شاخه ای از معرفت که در شناخت انسان و فرآورده های انسانی مدد می رساند - به عنوان یک معرفت درجه دوم، خود یک مسئله اساسی محسوب می شود و ثانیاً، به دلیل تفاوت و شکافی که بین جهان بینی حاکم بر کتب مقدس دینی و یا دست کم تفسیرهای تاریخی آنها و جهان بینی جدید به نظر می آید، رسیدن به معنای مورد نظر دین که علی الاصول با عقل و خردورزی باید سازگار باشد، دشوار گردیده است.

اساساً دین برای چیست و چه نقش بدیل ناپذیری در زندگی آدمیان ایفا می کند؟ اصولاً نصوص و متون دینی در آموزش فراگرفتن چه اموری می توانند مرجع نهایی باشند؟ پاسخ به این سؤال معلوم می کند که آموختن چه چیزی را از دین و نصوص دینی باید توقع داشت و یا دست کم معقول است و آموختن چه چیزی را نباید از آن توقع داشت.

پاسخ متفاوت خواهد بود به هر یک از این سؤالات. نظام اعتقادی را دین بنامیم. واگرد ابتدا آموزه های وحی را به عنوان دین بپذیریم و سپس براساس عقل و دانش منطقی تحریف نشده را جستجو کنیم، در آن صورت باید به خوددین رجوع کنیم. به بیان دیگر دلایل عقلی و منطقی ما را به سوال دیگری تبدیل خواهد کرد. یعنی دین برای پاسخ گویی به چه سوالی بر پیامبران وحی شده است؟

وقتی واژه بشر را به کار میبریم باید هر فردی را در نظر بگیریم. برای پاسخ به انتظار به سراغ دین برویم و اگر مراد نوع بشر است این سوال عقلی است. بشر چه نیایی به دین دارد و اگر دین نپذیرد چه می شود. اما انتظار، آیا هدف نیاز بشر است؟ و در آن صورت باید نیازهای بشر را به بندگی کرد؟ آیا هر فرد خود نیازهای خود را و انتظارات خود را تعیین می کند و بر مبنای تمایلات خود دست به انتخاب بزند دینی را انتخاب کند که پاسخگوی تمایلات اوست؟

امید گفتگوهای علمی و تعاطی دیدگاههای مختلف به دور از تنش بوده و رجاء رشد پژوهش های دینی را فراهم آورد.

ومن الله توفیق

پری نازاسبلی

(مهاجرانی)

۹۸/۴/۱۶